

Vineri, 10 iulie 2015

8.30 – 9.00: înscrierea participanților;

AULA BCUT

9.00 – 9.30: deschiderea lucrărilor

9.30 – 10.15 **Conferință inaugurală: prof. univ. dr. Mircea Martin, Universitatea din București, președintele ALGCR**

10.15-10.30 – discuții

10.30-10.45 – pauză de cafea

10.45-11.40 **Conferința dlui. prof. univ. dr. Cornel Ungureanu, Universitatea de Vest, Timișoara: *Geografie literară și geopolitică. Introducere în studiul literaturilor Europiei Centrale* (prezentare: drd. Teodora Dancău, Universitatea de Vest, Timișoara).**

11.40-12.00 – discuții

12.00 – 13.30 Secțiune plenară **Timișoara – localism și europenitate**

Moderator: prof. univ. dr. Mircea Martin

12.00-12.30 **Conferința dnei. prof. univ. dr. Adriana Babeți, Universitatea de Vest, Timișoara: *La ce bun „A Treia Europă” în mileniul trei? Scurtă istorie a unui proiect***

Parte dintr-un studiu mai amplu de istorie culturală a comunităților intelectual-artistice din Timișoara ultimilor 50 de ani, comunicarea noastră își propune să reconstituie parcursul unui proiect cu miză multiplă (științifică, dar și civic-pedagogică). Inițiat de un grup de profesori ai Universității de Vest din Timișoara în 1998 sub forma instituționalizată a unei fundații, „A Treia Europă”, proiectul (cu origini în anii 70) a parcurs un traseu semnificativ. Etapele constituirii și dezvoltării sale dezvoltă mai multe aspecte: întâi de toate, istoria internă a unei construcții intelectuale; apoi, dinamica interferenței sale cu un întreg context politic, ideologic, cultural din anii 70 până azi. Nu în ultimul rând, o asemenea abordare se deschide unei discuții teoretice despre actualitatea studiului literaturii central-europene.

12.30-12.45 Drd. Teodora Dancău, Universitatea de Vest: *Timișoara. Un proiect de cartografie literară*

Acest proiect își propune să configureze un profil al orașului, apelând la romanul lui Méliusz József, *Orașul pierdut în ceață*. Timișoara de la începutul primei conflagrații mondiale, „nod urban marginocentric” (Cornis-Pope, Neubauer 2006) care își provoacă centrul printr-o atmosferă relaxată, se definește ca o regiune a convergențelor provocate de un pluralism etnocultural, de interacțiuni religioase și de multilingvism. Aparent, orașul trăiește într-o deplină toleranță, însă tocmai această diversitate caracteristică îi destramă armonia, căci „diversitatea este șarpele din grădina urbană” (Lehan 1998). Scriere

autobiografică și, implicit, confesivă, romanul scriitorului își propune să urmărească reacțiile burgheziei, ale orașului, ale familiei și ale propriului eu sub influența războiului.

12.45-13.00 C.s. III Cristina Balinte, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București: *Cu harta criticului pe teritoriul sinelui. Sorin Titel și Pasiunea lecturii*.

Născut în Banat, afirmat la Timișoara, confirmat la București, tradus în străinătate, Sorin Titel (1935-1985) a fost nu doar un prozator-evocator al unui univers multiethnic, asociat geocultural Europei Centrale, ci și un critic de literatură având o vastă experiență de cititor. Cronicile sale, publicate în 1976, cu titlul *Pasiunea lecturii*, într-o carte apărută la editura Facla din Timișoara, pe când autorul se stabilise la București, propun, în subtextul unui jurnal de lectură, un discurs identitar de tip recuperator: cel al scriitorului aflat, la zi, în căutarea centrului de prestigiu (național, european, internațional), care descoperă, în oglinda „citirii” celorlalți, cota de influență specifică „spațiului spiritual” și mentalului „provinciei culturale” de apartenență inițială. Perspectiva interpretării noastre are în vedere o decodare a profilului de scriitor, în cazul lui Sorin Titel, pe baza unor structuri cu valoare personală, divulgate sau detectabile, în grilele de lectură pe care acesta le aplică și le utilizează, în procesul analizei altor autori.

13.00-13.30 - discuții

13.30-15.00 pauză de prânz

15.00-16.30 SECȚIUNI PARALELE

Secțiunea 1 (Aula BCUT)

Local / regional / global: delimitări conceptuale (I)

Moderator prof. univ. dr. Mircea Muthu

15.00-15.20 dr. Irina Dincă, Universitatea de Vest din Timișoara: *Turnura cosmodernă*

Acest demers teoretic își propune să contureze articulațiile triadei conceptuale *cosmodern – cosmodernism – cosmodernitate* propuse de Christian Moraru într-o incursiune hermeneutică în literatura americană a ultimelor două decenii, în studiul său *Cosmodernism – American Narrative, Late Globalization, and the New Cultural Imaginary* (2011). Moraru vede în „turnura cosmodernă” prefigurarea liniilor de forță ale unei noi paradigme culturale, coextensive unei viziuni relaționiste, sub semnul „co-prezenței”, al conjuncției *with*, „împreună cu”. Perspectiva cosmodernă propune o transgresare a reducăționismului implicit atât în gândirea identitară, care asimilează și nivelează diferențele, cât și în cea disjunctivă, care slăbește punțile de comunicare. Această lucrare va urmări în ce măsură *cosmodernismul* aduce o mutație în raport cu viziunile înrudite, *modernismul* și, în special, *postmodernismul*, dar și potențialul hermeneutic al acestui concept în revigorarea studiilor culturale și literare.

15.20-15.40 Prof. univ. dr. Caius Dobrescu, Universitatea din București: *Studiile literare într-o paradigmă politică a complexității*

Încercările de depășire a unui cadru național de referință conceptual (și mental) în studiul literaturii au urmărit pînă acum modele ale schimbului (și, implicit, voluntar sau nu, conștient sau nu, ale determinismului) economic. Aceasta, fie prin încercări de transfer înspre domeniul nostru ale teoriilor „sistemului mondial”, care postulează hegemonia statelor de nucleu (Franco Moretti), fie adoptînd reprezentări despre liberul schimb consubstanțiale sau în orice caz afine teoriilor autoreglării prin mecanismele pieței (David Damrosch).

Lucrarea propune o schimbare de perspectivă. Faptul în sine de a lua în considerație, într-o viziune de ansamblu, nu doar etajul internațional/supranațional al circuitelor de influență și interferență, ci și pe cel subnațional (regional, în sensul de *area*, sau local) poate oferi o modificare sensibilă de perspectivă (și, în consecință, de înțelegere/interpretare). Ar fi de aceea profitabil să testăm relevanța pentru studiile literare a unor modele teoretice provenind nu dinspre economie, ci dinspre științele politice.

Să ne gîndim, bunăoară, la conceptul de „guvernanță multistratificată”, *multilevel governance*, lansat, în studiile dedicate integrării europene, de Liesbet Hooghe și Gary Marks pentru a depăși opoziția convențională dintre reprezentările de tip *interguvernamental* (care accentuează autoritatea statului național) și cele de tip *supranațional* (adică, în esență, federalist) ale integrării europene. Teoria distribuției pe mai multe nivele a autorității pretinde că previne blocajele și confuziile conceptuale, evitînd astfel crizele politice.

Noțiunea guvernanței multistratificate presupune o pluralizare a centrilor de decizie, pe verticală și pe orizontală, dar păstrează totuși un sens tare al ierarhiei planurilor. Acesta este, însă, pus la îndoială în teorii ale „guvernanței fără guvern”, dezvoltate, acestea, nu doar pentru a explica Europa (sau alte zone în care există o intensificare comparabilă a proceselor de integrare regională), ci și pentru a explica fenomene politice globale. Indiferent că este vorba de observatori îngrijorați (Joseph Stieglitz) sau entuziaști (David Held), guvernanța fără guvern este înțeleasă ca posibilitate de conexiune și interacțiune liberă (mai precis, dez-ierarhizată) între nivelele local-microregional-național-macroregional-global. Reprezentarea acestui spațiu de joc foarte complex poate să inspire o înțelegere nouă a modului în care emerg (sau se dizolvă) ideile, codurile, retoricile, sensibilitățile literare.

Lucrarea, așadar, este o invitație la reflecție critică asupra modului „confortabil”, de-la-sine-înțeles, în care ierarhizăm nivelele de emergență/circulație ale creațiilor/creativității literare.

15.40-16.00 Prof. univ. dr. Corin Braga, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca: *Imaginarul european, între specificitate locală și unitate globală*.

16.00-16.30 – discuții.

Secțiunea 2 (SALA DE CONFERINȚE A BCUT)

„Literatura națională” – redefiniri funcționale

Moderator prof. univ. dr. Adriana Babeți

15.00-15.15 Conf. univ. dr. Adrian Lăcătuș, *Mitul Europei Centrale. Proiectul unei republici post-naționale a literelor în cultura literară românească de după căderea comunismului*

În cultura română, discuția în jurul conceptului de Europa Centrală se poartă coerent abia în anii '90 și are două – la un moment dat chiar trei – surse majore, toate provinciale (în sens literal): un grup de intelectuali timișoreni (în special esești și critici literari din jurul revistei *Orizont*) - inițiatorii proiectului „A Treia Europă”;

un al doilea grup coagulat de revista româno-maghiară *Provincia*, care apare la Cluj și are o dimensiune politică mult mai accentuată și mai concretă, dezbătând posibilitățile federalismului, ale devoluției și pe cele ale creării unui partid regional trans-etnic; un al treilea posibil grup există la Brașov, unde revista *Interval* dedică, în 1992, un număr *Mitteleuropei*.

Argumentația acestor proiecte susține existența (supraviețuirea) unui specific cultural transilvan, un specific ținând nu de categoria etnică, ci de istoria specifică a zonei și de o anumită normă de civilizație occidentală și cosmopolită. Ideea unui patriotism transilvan, sugerată adesea în dezbaterile *Provinciei*, avansează un alt model de identitate colectivă sau de solidaritate, unul care se autodefinește ca fiind mai practic, rațional și, de aceea, moral. În cazul manifestărilor proiectului timișorean „A Treia Europă”, solidarizarea, „patriotismul central-european” ar reprezenta mai mult o comunitate de gust și de moravuri (în sensul dat de Norbert Elias), o opțiune estetică și, indirect, prin ideea toleranței înțelese drept coexistență a stilurilor distincte, o opțiune etică.

Lucrarea investighează în final și rațiunile rarefierii progresive a dezbaterilor în jurul diverselor formule ale conceptului de Europa centrală odată cu integrarea României în structurile politice și administrative europene și depășirea anilor 2000.

15.15-15.30 Dr. Gheo Pavel Radu, Universitatea de Vest: *Dimensiuni actuale ale conceptului de literatură națională*

„Literatura națională” este un spațiu literar cu o geometrie variabilă, ale cărei limite au fluctuat permanent, iar cartografierea acestui spațiu a implicat mereu, inevitabil, și o dimensiune ideologică. Cea mai bună dovadă a respectivei fluctuații o constituie istoriile și dicționarele de literatură – în cazul de față cele de literatură română –, ale căror criterii de selecție, de includere și excludere a unor autori sau opere, reflectă tensiunile existente între o definiție civică și una etnică a națiunii.

Studiul de față prezintă, într-o formă concentrată, tendințele decelabile în istoriile și dicționarele de literatură română din ultimele șapte-opt decenii, concentrându-se pe relevanța acordată de autorii lor celor patru criterii esențiale de selecție: lingvistic, etnic, teritorial și cultural. El arată că aproape fiecare cercetare de acest tip oferă un decupaj mai mult sau mai puțin diferit al spațiului literaturii române, influențat adesea de un anumit mod de definire a națiunii.

15.30-15.45 Lect. dr. Robert G. Elekes, Universitatea Transilvania, Brașov / Universitatea Sapientia, Târgu Mureș: *Misterul Întâlnirii. Meridianul lui Paul Celan ca teorie a dialogului intercultural*

În *Meridianul*, discursul de primire a Premiului Büchner, P. Celan se împotrivesc caracterului de „marionetă” și „automaton” al poeziei moderne, cu alte cuvinte, se ridică împotriva poeziei lipsite de viață, deci monologice, a modernismului. Celan merge chiar mai departe după această ruptură cu poetica modernistă, încercând să caute legătura dintre *eul* poemului și *celălalt*, aparținând lumii, și, prin aceasta, să ofere un model alternativ al poeziei moderne. În eseul *Shibboleth: pour Paul Celan*, Jacques Derrida arată cum *Meridianul* lui Celan poate fi citit nu doar ca model inovativ de dialog poetic, ci și ca un model teoretic al întâlnirii lingvistice. Ipoteza mea este că teoria lui Celan, aplicată societății contemporane, ajunge să ofere noi interpretări în fenomenologia dialogului intercultural, noi soluții pentru problemele cu care se confruntă contemporaneitatea globalizantă, precum și noi perspective asupra dihotomiei identitate (*sameness*) / alteritate (*otherness*).

15.45-16.00 Lect. dr. Călin Crăciun, Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, *Ce este etnocrítica?*

Studiul intitulat *Ce este etnocritica?* încearcă să prezinte lămuritor realitatea conceptuală desemnată prin termenul etnocritică, astfel că, în prima parte, analizează comparativ perspectivele etnocritice americană, franceză și românească, insistând asupra ideii că e vorba, de fapt, de trei concepte distincte, în ciuda uzitării aceluiași termen. Ele se deosebesc prin premise teoretice, ancorări ideologice și modalități de abordare a literaturii diferite în mod esențial.

În a doua parte, studiul ierarhizează cele trei concepte din perspectiva relevanței lor în cadrul istoriografiei, criticii literare și al literaturii comparate, demonstrând ascendentul celui românesc prin operabilitatea sa în procesul distingerii specificului literaturilor naționale, oferind instrumentarul necesar înțelegerii relației diferitelor literaturi cu celelalte, a identității și a influențelor alterității.

16.00-16.30 – discuții.

16.30-16.45 Pauză de cafea

16.45-18.00 SECȚIUNI PARALELE

Secțiunea 3 (Aula BCUT)

Moderator dr. Irina Dincă

Local / regional / global – delimitări conceptuale (II)

16.45-17.00 Conf. univ. dr. Ilie Gyurcsik, Universitatea de Vest din Timișoara: *Imaginarul radical și cel hermeneutic (perspective individuale, locale și globale)*

Pornim de la distincțiile propuse de filosoful Cornelius Castoriadis între un imaginar prim, care e „radical” sau „social instituant”, și, respectiv, un imaginar deja instituit. Imaginarul prim nu e o facultate de creare sau reproducere a unor imagini, ci e generatorul de forme noi, condiție de posibilitate pentru gândire, simțire, reprezentare. În apartința textelor literare există creația de forme principial noi, datorate imaginarului radical al autorilor, iar interpretarea acestor texte nu se poate face după scheme deja existente, ci pornind de la efortul, tot radical, de intuire a invenției scriitoricești printr-un act similar de interpretare radicală. Schleiermacher numea acest paralelism „cogenialitate”. Nu rareori, noutatea unor invenții literare e atât de mare încât poate să rămână mult timp nesesizată și, deci, greșit interpretată atât pe plan național, cât și global (datorită în mare parte traducătorilor). Este și cazul romanelor *Oameni sărmani*, de Dostoievski și *Scrisoriar*, de Mihai Șişkin, ca și de genul „epistolar” pe care, aparent, aceste texte l-ar ilustra.

17.00-17.15 Drd. Cristina Tănase (Gogianu), Universitatea din București: *„Cotitura istoriografică” - din America în Europa*

Pe fundalul numeroaselor „cotituri”, „schimbări de paradigmă” sau „turnuri” care au marcat discursul și gândirea secolului XX (a căror prezență se face simțită și în contemporaneitate) ce anume presupune „cotitura istoriografică”, care este materialul predilect asupra căruia acționează și cum se poziționează aceasta în raport cu celelalte concepte similare? Acestea sunt principalele întrebări pe care și le pune prezenta lucrare, propunând o cercetare a conceptului de „cotitură istoriografică” și a manifestărilor sale în

planul literaturii. Analiza pornește de la observarea unui fenomen de dată recentă, și anume revenirea în scenă – în ultimele decade – a romanelor care, deși intens autoreflexive și cu un puternic discurs metafictional (încadrabile, așadar, viziunii postmoderne), se revendică ori pun în discuție subiecte și evenimente istorice, ridicând, astfel, întrebări care angrenează deopotrivă studiile literare și istoriografia.

17.15-17.30 Drd. Irina Georgescu, Universitatea din București: *Despre rolul revistei Cahiers roumains d'études littéraires în anii 70*

Cercetarea vizează orientările criticii literare românești în anii '70 și relațiile ei cu critica literară occidentală. În acest sens, mă interesează cu precădere cum a fost posibilă influența occidentală în condițiile unui totalitarism ideologic. Fizionomia criticii literare românești a trecut printr-o metamorfoză perpetuă, elaborând o mitologie secretă a unui limbaj apodictic care a funcționat fără sincop notabile într-o perioadă de cenzură și de autocenzură. Consider că atât traducerea din literaturile occidentale, cât și recuperarea unui limbaj critic al intelectualilor au influențat reprezentarea literaturii românești pe harta culturală. În anii '70-'80, discuțiile și dezbaterile despre critica literară se acutizează, însuflețind ambianța revistelor culturale. Generațiile de critici și teoreticieni, prezentați sub presiunea limbajului ideologic, s-au raportat distinct la mutațiile câmpului literar. Limbajul critic se autonomizează gradual, învingând sistematic rezistența caducă a tartorilor de partid. În egală măsură, se articulează treptat și profilul unei noi generații critice, care sondează conștiința livrescă a actualității, recuperând prospețimea studiilor ample și a dezbaterilor literare.

17.30-18.00 - discuții

Secțiunea 4 (SALA DE CONFERINȚE A BCUT)

Ariile marginale – între național și regional

Moderator prof. univ. dr. Corin Braga

16.45-17.00 Lect. dr. Georgeta Moarcăs, Universitatea Transilvania, Brașov: *Din șură, cu drag: dialectica periferică a Centrului la Alexandru Mușina*

Degeaba sunt deștept, dacă sunt prost (plasat) scria Alexandru Mușina într-una din *Scrisorile unui fazan*. Întrebările sale mereu provocatoare „Se poate «sări» drept în Centru, peste Margine?” „Cum să scapi de Margine dacă te raportezi tot la o Margine (ceva mai «centrală»?” „Poate că a fi marginal al Marginii e deja un pas spre «Centru».” sunt punctele de plecare ale lucrării de față, care își propune să discute aceste concepte din perspectiva unui gânditor original, un reprezentant al ceea ce am putea numi „localism creator”. Deși neformulate într-un opus teoretic, ci adresate într-o manieră colocvială în corespondența sa deschisă, ele relevă un sistem de gândire riguros, coerent și deopotrivă incitant în care aceste concepte se articulează într-o dialectică mobilă a sensului.

17.00-17.15 Drd. Maricica Munteanu, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași: *Potențialul marginalității: literatura „Vieții românești” și nostalgiile moldovenismului*

Demersul cercetării mele se axează pe încercarea de a recupera și reevalua importanța pe care o dețin, în spațiul literar românesc, zonele geografice așa-zis marginale, provinciale. Dacă Muntenia este cea care dă tonul și direcția modernizării, spațiul moldav, avînd capitala la Iași, se constituie drept o contra-identitate, în sensul că urmărește găsirea unor diferențe specifice față de modelele străine și

configurarea unei identități culturale proprii, revendicate de la o tradiție culturală locală. Odată cu strămutarea centrului de greutate la București și pierderea înținietății culturale, spațiul ieșean începe să semene din ce în ce mai mult cu o capitală de provincie, în care scriitorii s-ar afla într-un soi de exil cultural. Din această „pierdere” se naște o literatură a sentimentului, nostalgică, recuperatoare a tradiției și axate pe o cultură a memoriei. Gruparea de la „Viața românească” se constituie, așadar, ca ultimă nișă a unui trecut glorios, deplîngînd decăderea lașului, dar, în mod paradoxal, se detașează lucid de acest moldovenism lamentabil, ironizîndu-l.

17.15-17.30 Drd. Ana-Maria Pușcașu, Universitatea de Vest, Timișoara: *Literatura din Republica Moldova. Între sub-național și supra-național. Pentru o regândire a frontierelor*

Prezenta lucrare își propune să analizeze problematica poziționării segmentului literar de limbă română care se manifestă în spațiul Republicii Moldova odată cu modificarea de paradigmă produsă la mijlocul anilor '90. Această modificare de paradigmă literară a imprimat necesitatea unor re poziționări și reevaluări ale literaturii din Republica Moldova, vizibile și în cadrul istoriilor literare. Se manifestă în acest caz unele oscilații atât în ceea ce privește raportarea la literatura din România, cât și în trasarea și delimitarea frontierelor dintre cele două spații literare. Glisarea între contururile largi ale „contextului general-român” și, la polul opus, „senzația de închidere progresivă” denotă faptul că o lectură construită în grila unor concepte precum național – sub-național – supra-național aplicată segmentului literar douămiist basarabean se dovedește a fi problematică.

17.30-18.00 - discuții

Sâmbătă, 11 iulie

9.30-10.15 AULA BCUT

Conferința dlui. prof. univ. dr. Mircea Muthu, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca: *Sud-Estul european între identitate și alteritate* (prezentare: lect. univ. dr. Catrinel Popa, Universitatea din București)

10.15-10.30 – discuții.

10.30-10.45 – pauză de cafea

10.45 – 12.15 SECȚIUNI PARALELE

Secțiunea 5 (Aula BCUT)

Formule și practici literare ale regionalului

Moderator prof. univ. dr. Caius Dobrescu

10.45-11.00 Lect. dr. Catrinel Popa, Universitatea din București: *Repere pentru arheologia unei ficțiuni teoretice: balcanismul literar*

Gânditorii ultimelor decenii au demonstrat cu prisosință că vremea „marilor narațiuni legitimizeatoare” (J.F. Lyotard) s-a încheiat, că orice demers teoretic își construiește, la urma urmelor, obiectul, mizând pe mecanisme nu cu mult diferite de cele ale reprezentărilor ficționale, deplasând accentele de pe scopuri pe mijloace și preferând încremenirii în certitudini, permanenta interogare asupra propriei legitimități. În acest context, revizitarea unei ficțiuni conceptuale de anvergura balcanismului literar din spațiul nostru cultural înlesnește nu numai (re)aducerea în discuție a unui set de complexe, stereotipuri și obsesii identitare, ci și o reflecție asupra ingeniozității „monajului” din discursul critic consacrat fenomenului în cauză.

Lucrarea își propune, în prima parte, o trecere în revistă a principalelor definiții ale conceptului (de la cea – pe cât de seducătoare, pe atât de discutabilă – a lui G. Călinescu, până la punctele de vedere ale unor Tudor Vianu, Ov. S. Crohmălniceanu și, mai recent, Mircea Muthu), urmărind, într-o a doua etapă, plasarea balcanismului literar în relație cu două tendințe definitorii ale culturii românești: proliferarea complexelor izolării provinciale și tentativa de a le contracara prin „remedii” estetice.

11.00-11.15 Drd. Gabriela Dăianu, Universitatea din București: *Funcțiile regionalismului în opera lui Marin Sorescu*

Această lucrare își propune să analizeze funcțiile regionalismului în opera lui Marin Sorescu, punând accent pe ciclul *La Liliiec*.

Comentând confruntarea scriitorilor cu utopia limbajului, Roland Barthes socotea imposibilă o capodoperă modernă. Motivele ar fi două: „fie obiectul operei se supune în mod naiv convențiilor formei, literatura noastră rămânând surdă la Istoria noastră prezentă”, „fie scriitorul recunoaște imensa prospețime a lumii prezente, dar nu are la îndemână, pentru a o înfățișa, decât o splendidă limbă moartă”. Pentru teoreticianul francez, crearea unui „limbaj liber” este inutilă, întrucât acesta se va întoarce la autorul său într-o formă „prelucrată”. În *La Liliiec*, Marin Sorescu depășește „impasul scriiturii” prin descoperirea unui stil oral și regional. Limbajul folosit face parte din ceea ce Mihail Bahtin numea „categoriile serio-ilarului”. Teoreticianul atribuie viziunii carnavalesce a lumii contactul degajat, folosirea cuvântului fără perdea, dispariția situației ierarhice și mezalianțele carnavalului. Prin urmare, vom articula funcția carnavalescă a regionalismului, alături de o alta, subversivă. *La Liliiec* poartă aura utopică a *Cetății Soarelui* sau a *Atlantidei*. Pentru a crea o utopie, Marin Sorescu nu trebuie să evadeze, ci se cufundă în realitatea proximă. Regionalismele oltenești conferă autenticitate și autonomie lumii rurale, sporind, totodată, autoritatea autorului asupra ficțiunii. Banalitatea ridicată la rang de carnaval creează un univers poetic închis în sine, liber de context, aproape utopic.

11.15-11.30 Drd. Alex Condrache, Universitatea de Vest, Timișoara: *Istoria trăită – o altă formă a provincialismului. Două studii de caz: Gheorghe Crăciun și Milan Kundera*

Istoria tulbure a secolului XX a reprezentat o tentație nu doar pentru istorici sau sociologi, ci deopotrivă pentru intelectuali ce s-au afirmat în zone mai puțin riguroase, de pildă literatura. Sunt destui cei care își propun o interpretare a istoriei, nu atât în sensul unui efort științific specific acestei discipline, ci mai degrabă sub forma unei interpretări personale, unei interiorizări, una lucidă, dar, poate, limitată, părtinitoare, provincială. Această perspectivă nu presupune așteptări de natură epistemologică, ci se desfășoară într-un context mai relaxat, numit - simplu - cultural. Firește, se pot ridica întrebări nu doar asupra validității unor asemenea demersuri, dar deopotrivă poate fi îndoielnică relevanța și utilitatea lor în prezent. Articolul de față își propune să infirme aceste îndoieli, urmărind relația ce s-a încheiat între istorie

și kitsch în romanul lui Milan Kundera, *Insuportabila ușurătate a ființei*, și relația dintre istorie și urât în romanul *Pupa russa* a lui Gheorghe Crăciun.

11.30-11.45 Lect. dr. Magda Răduță, Universitatea din București: *(Auto)legitimarea în context național și regional – o perspectivă socioliterară*

Pornind de la o imagine a câmpului literar național în care definițiile funcționale ale literaturii evoluează permanent în funcție de repere extrinseci (poli de putere politico-literare, acces la resurse, intrarea în circuitele de traducere etc.), lucrarea își propune să reflecteze asupra modificărilor pe care trecerea de la național la regional le provoacă în traseele de legitimare și autolegitimare ale unui tip anume de creator, cercetătorul literar, văzut ca o identitate auctorială mixtă: păstrând din comparatism deschiderea și capacitatea analitică, căutând criterii valorizante în importul de teorie și construindu-și traseul în jurul responsabilității (Sapiro 2011) propriului demers științific – totul, pentru a-și găsi locul în domeniul emergent și flexibil al noilor studii literare.

11.45-12.15 – discuții.

Secțiunea 6 (Sala de conferințe a BCUT)

Național și regional în studiile literare

Moderator conf. univ. dr. Adrian Lăcătuș

10.45-11.00 Lect.dr. Gabriela Glăvan, Universitatea de Vest, Timișoara: *Suprarealismul în serviciul copiilor. Avangarda și imaginarul infantil*

Lucrarea își propune explorarea conexiunilor dintre avangardă și literatura pentru copii, înțeleasă ca element cardinal al universului infantil, prin intermediul a trei autori – Gellu Naum, Eugène Ionesco și Dorothea Tanning. Fiecare dintre acești autori delimitează, în contexte distincte, zone ale imaginarii și expresivității în care suprarealismul, teatrul de avangardă și pop art-ul invadează, cu efecte spectaculoase, sfera literaturii pentru copii. Având la bază o tradiție începută odată cu primele mișcări de avangardă ale secolului XX, susținută de avangardele sovietice și consolidată de arta ilustrației, intersecția celor două sfere ale imaginarii desemnează un spațiu marcat de contraste și tensiuni ce adaugă nuanțe noi în tabloul modernității.

11.00-11.15 CS II Oana Soare, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: *Glose postdecembriste la mai vechea dispută europenism/ autohtonism. Uniunea Europeană vs. `Lisa` imaginară*

Așa cum indică și titlul, în lucrarea de față ne propunem să analizăm o variantă postdecembristă a mai vechii dispute dintre „europenism” și „autohtonism”. Polemica, ai cărei principali protagoniști vor fi Gabriel Andreescu, pe de o parte, și Octavian Paler și Alexandru Paleologu, pe de altă parte, va fi una destul de lungă, prelungindu-se pe durata a doi ani: 1995 și 1996. Pornind de la această dispută, vom analiza evoluția și modul în care aceste concepte sunt contextualizate, precum și relativa lor incapacitate de a-și

stabili puncte comune; de aici ar deriva, printre altele, relativa dezarticulare a discursurilor sau campaniilor cu miză națională (campaniile brand-ului de țară, spre exemplu).

11.15-11.30 Lect. univ. dr. Alex Goldiș, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca: *Istoriografia românească postrevoluționară și problema regimurilor de relevanță a literaturii*

Studiul de față propune o reflecție succintă asupra celor mai importante istorii literare postrevoluționare. Noile exigențe ale literaturii și ale studiilor literare de după 1990, când se impune o refacere radicală a canonului, intră în conflict direct cu concepția asupra istoriei literare și cu orizontul teoretic al acestor volume. *Istoria literaturii române* a lui Ion Negoitescu, *Istoria critică a literaturii române* a lui Nicolae Manolescu sau *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* ilustrează limite și blocaje simptomatice în reevaluarea canonică mult așteptată. Conceptul de „regim de relevanță” a literaturii (Galin Tihanov) explică, parțial, discrepanța dintre necesitățile „revizuirilor” postdecembriste și orizontul teoretic al lucrărilor sus-menționate.

11.30-11.45 Prof. univ. dr. Vasile Spiridon, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău: *Critica Occidentului în romanul Adio, Europa!, de Ion D. Sîrbu*

Ion D. Sîrbu de considera un mittel european eșuat într-o existență captivă în mijlocul balcanicilor. De asemenea, se simțea un cetățean izolat de lumea civilizată a Europei în urma faliei istorice abisale produse după tragerea Cortinei de fier. Romanul *Adio, Europa!* a fost definitivat după călătoria autorului în Europa apuseană și, după cum ilustrează și titlul ales, marchează sfârșitul unui dialog Est – Vest după lăsarea țărilor din Răsărit la cheremul sovieticilor. În același timp, această scriere de sertar exprimă pierderea speranțelor celor din lagărul socialist de a mai fi salvați de principiile și instituțiile democratice ale Occidentului. Filosofi apuseni, cuprinși de un fel de „streche dialectică”, se prefăceau că nu observă încălcarea flagrantă a drepturilor omului în această parte de continent. În lucrarea de față ne propunem să analizăm modul în care Ion D. Sîrbu realizează în romanul său o „analiză spectrală” a Europei de după cel de-al Doilea Război Mondial prin recurgerea la ironie, sarcasm și umor.

11.45-12.15 – discuții.

12.15 – 13.45 – Pauză de prânz

13.45 – 15.15 SECȚIUNI PARALELE

Secțiunea 7 (Aula BCUT)

Identitate și migrație

Moderator lect. univ. dr. Catrinel Popa

13.45-14.00 Lect. univ. dr. Alice Popescu, Universitatea Titu Maiorescu, București: *O perspectivă asupra exilului în contextul global: exilul remanent*

Printre efectele globalizării culturale sunt evocate din ce în ce mai des dispariția exilului sau, dimpotrivă, exilul generalizat. Argumentele aduse de teoria socială în sprijinul acestor idei, dar și frecvența enunțării lor par să le proiecteze într-o zonă a evidențelor. Lucrarea de față își propune să arunce o privire asupra fenomenului exilului generat, în tumultul mișcărilor politice ale secolului trecut, de aderarea (asumată sau nu) la o ideologie și, ulterior, de dezicerea de aceasta, cu câteva studii de caz (Panait Istrati, Vintilă Horia, Arthur Koestler și, nu în ultimul rând, Zygmunt Bauman, însuși). « Este exilul ideologic un exil remanent, la purtător? » și « Cum îl va reflecta viitorul în aceasta eră a spațiului? » sunt câteva întrebări în jurul cărora lucrarea va încerca să se construiască.

14.00-14.15 Drd. Roxana Sânziana Rogobete, Universitatea de Vest, Timișoara: *Identitate și transfer în literatura migrantă de limbă germană*

În perioada postbelică, literatura migrantă a devenit, în spațiul germanofon, o componentă esențială a literaturii contemporane, fapt marcat și prin instituirea Premiului Adelbert-von-Chamisso. Câștigătorii acestui premiu compun însă un tablou cât se poate de eterogen: mutația spațială și cea lingvistică (migrația și alegerea limbii germane) influențează în mod distinct fiecare reconfigurare identitară, iar diferențele înregistrate la nivelul textelor lui Franco Biondi, Feridun Zaimoğlu, Emine Sevgi Özdamar, Cătălin Dorian Florescu sau Sașa Stanišić își găsesc rădăcinile atât în biografiile personale ale autorilor, cât și în tipul scriiturii alese. Totodată, permanenta încercare de renegociere a statutului acestui tip de literatură în cadrul *canonului*, sintagmele generoase *literatură Chamisso* ori *literatură interculturală* marchează fluidizarea identității: permeabilitatea și transgresivitatea sunt cele care domină cultura contemporană, iar scriitorul este un *homo migrans* între variantele propriului eu.

14.15-14.30 Prof. univ. dr. Mihaela Albu, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Ziariștilor Profesioniști: *Țara de dincolo de negurile roșii. Configurări cultural-literare ale exilului românesc (primul „val”)*

După ce România a fost în mod brutal sovietizată, iar politicul a subjugat treptat cultura, o parte a intelectualității noastre a reușit să se salveze peste granițe. Dintre acele „milioane de ființe umane care găseau cu greu un spațiu nou” - la care va face referire adesea Vintilă Horia în eseurile sau corespondența sa - au făcut parte și români. Era momentul în istorie în care Timpul se dovedea potrivnic, Spațiul – ostil. Niciunul nu le mai aparținea, nu-i mai reprezenta. „Al doilea război mondial și invadarea României de către ruși m-au azvârlit din patria mea, din bunurile mele spirituale și materiale, din timpul meu și din spațiul meu.” Un „spațiu nou” i-a acceptat și integrat, devenind pentru ei o „fărămă de țară” românească. Astfel, fenomenul exilului a însemnat, pe de o parte, pierderea „identității înscrisă în spațiu” (v. Șerban Anghelescu), iar pe de altă parte - crearea în alte locuri – în timp - a unei alte „țări”, în care Cuvântul românesc a ținut loc de granițe și a menținut identitatea amenințată de noile culturi și idiomi. În lucrarea noastră, după o preliminară și succintă trecere în revistă a fenomenului „sovromculturii” (în expresia lui Virgil Ierunca), vom prezenta și analiza România Cuvântului românesc, un spațiu simbolic al unui *afară-înăuntru*, trăit de o parte a intelectualității noastre dincolo de „negurile roșii”.

14.30-14.45 Drd. Daniel Faur, Universitatea de Vest, Timișoara: *Despre memorie și exil. Cătălin Mihuleac, America de peste pogrom*

Prezenta lucrare se concentrează asupra modului în care se configurează teme precum *memoria* și *exilul* în ultimul roman semnat de către ieșeanul Cătălin Mihuleac. Pretextul cărții este reprezentat de un

eveniment care, în mod nejustificat, a avut ecouri târzii în cercetarea istorică românească: *Holocaustul* de la începutul anilor 40, în special *pogromul de la Iași* din 28-29 iunie 1941.

Cartea are o structură duală. Primul plan, situat temporal în România interbelică, se bazează pe documente istorice și mărturii de arhivă și evidențiază viață social-politică marcată de izbucnirile antisemite ale vremii. În acest climat de ostilitate exacerbată față de evrei, saga *familiei Oxenberg* își derulează ultimele episoade. Din iadul care pune stăpânire pe Iași în fatidica zi de 29 iunie 1941 va mai supraviețui doar micuța Golda, care ia calea exilului, ajutată de un rabin mărinimos și emigrează în America unde începe o nouă viață, cu o nouă identitate, reprimându-și toate amintirile traumatice din copilărie. Tânăra, la fel ca marea majoritate a celor traumatizați, suferă de ceea ce Paul Ricoeur numea *memorie împiedicată* (blocață/rănită) în cunoscutul său tratat de fenomenologia memoriei. Acest lucru se datorează faptului că ea nu a parcurs etapa *travaliului doliului*, etapă deosebit de importantă în vindecarea unor *traume afective* rezultate în urma unor pierderi. Cel de-al doilea plan al romanului se situează temporal la începutul anilor 2000, acțiunea gravitând în jurul *familiei Bernstein*, o familie de evrei americani cu rădăcini est europene, specializată în comerțul cu mărfuri second-hand. Matriarha și conducătoarea afacerilor familiei este *Dora*, o septuagenară excentrică despre care la finalul cărții vom afla cu stupefație că este chiar micuța Golda a familiei Oxenberg. Personajul cheie din aceasta a doua parte a romanului este Suzy, nora Dorei, care, cu toate că este ieșeană, nu cunoaște trauma prin care au trecut mii de evrei ieșeni în anii 40, aflând despre aceasta în mod întâmplător de la un cunoscut de profesie istoric: „Pogrom la Iași? Am făcut la școală și în facultate istorie de m-a durut capul. Dar niciun profesor nu a pomenit nimic despre.”

Așadar, obiectivul major al lucrării de față este acela de a evidenția două tipuri diferite de exil pe tărâm american și două tipuri diferite de abordare memorială a aceluiași eveniment. Cu alte cuvinte, memorie vs. postmemorie.

14.45-15.15 – discuții.

Secțiunea 8 ((Sala de conferințe a BCUT)

Totalitarismul – o supra-temă regională ?

Moderator conf. univ. dr. Ilie Gyurcsik

13.45-14.00 prof. dr. Dan Anghelescu, *Totalitarism și aculturație*

Tema lucrării noastre este orientată asupra unei analize a situației culturale a României survenită în urma ocupației sovietice și a instaurării totalitarismului de tip boșevic. Procesul deosebit de amplu și violent ce se instrumentaliza la momentul acela (sovietizarea politică și culturală a României, un experiment de aculturație totalitară) urma să determine o disoluție completă în sfera dimensiunii identitare a românilor. Oriunde a reușit să domine, totalitarismul a inițiat distrugerea omului în însăși esența lui, cu atât mai mult atunci când a fost vorba de cultură și artă. Obiectivul lui principal nu a fost niciodată destinat să revoluționeze ceva, ci doar să determine o instaurare cât mai profundă a gnozei marxiste, convertind-o în religie de stat pentru a obține controlul total asupra omului și a modului în care el urmează să gândească și să acționeze în lume. Aceasta pentru că niciodată, nimic nu a atenuat endemica spaimă pe care totalitarismul și toți cei care-l susțin o resimt în fața *inexprimabilului* și *ireprezentabilului* adăpostit în enigmatica ființă umană și a libertății ce subzistă în manifestările lui spirituale. În lucrare vom descrie consecințele directe, dar și reacțiile intelectualilor români din exil în momentele când cultura și spiritualitatea românească păreau destinate unei inevitabile și totale dispariții.

14.00-14.15 C.s.III Ligia Tudurachi, Institutul de lingvistică și istorie literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca : *Disparația stilului în societățile comuniste*

E un loc comun al utopiilor negative inspirate de modelul de societate comunist imaginea gri, a unei populații uniforme, ce devine greu de distins în uniformitatea hainelor și a formelor de locuire. E și impresia dominantă pe care o redau relatările de voiaj ale occidentalilor care descopereau țările din Est imediat după schimbarea regimurilor politice, în 1989. Ceea ce îmi propun e să privesc această uniformitate din unghiul unei dispariții a stilului. Mai precis, să identific, corelat constrângerilor specifice societății comuniste, o serie de condiționări negative ale practicilor și categoriilor stilistice; să disting, între formele de marginalizare, pe acelea care fac imposibil accesul la stil: uniformizarea, pierderea sau mutilarea formelor de viață, interzicerea reflecției în marginea stilului, descurajarea practicilor de individuare, angajamentul clandestin în activitățile de stilizare etc.

14.15-14.30 Drd. Gabriel Soare, Universitatea din București: *Oglinzi ale sistemului totalitar în literatura (v)est-europeană*

Literatura a încercat și încearcă în continuare să reprezinte realitatea fie în mod direct și fidel, fie indirect și voalat. Opere literare ce se constituie într-o oglindă pusă în fața sistemului totalitar comunist au fost scrise atât în țări aflate într-un regim liber, cât și în țări din zona de influență a comunismului. Așa cum este de așteptat, unele dintre opere întorc o imagine mult mai clară a obiectului reflectat, în timp ce altele trebuie să fie poziționate într-un anumit unghi, trebuie uneori întoarse pe toate părțile pentru a descoperi reflexia. Neluând în considerare contextul în care au fost scrise, operele literare despre sistemul totalitar comunist sunt destul de asemănătoare, însă zonele de claritate sau obscuritate din construcția operei reușesc să amplifice efectele unor astfel de lucrări acuzatoare sau, dimpotrivă, să le facă să pară opere ce preamăresc reușitele sistemului.

14.30-14.45 conf. univ. Ioana Zirra: Globalizarea literaturii de călătorie britanice din epoca postimperială în romanul "*Ultimele o sută de zile*" (ale comunismului românesc), *The Last Hundred Days*, de Patrick McGuinness

Propunând această lucrare, analizăm în romanul-reportaj scris de un martor al prăbușirii comunismului în România, Patrick McGuinness, în 2011, formula glocalizării literaturii de călătorie, un gen care se bucură de popularitate, mai ales ca în secolul XX devine inclusiv instrument al criticii etosului imperial britanic, încă dinainte de confruntarea postcolonială cu centrul. Cercetăm ponderea *ideoscapesurilor*, *mediascapesurilor* și *tehnoscapesurilor* globale, din modelul lui Arjun Appadurai (în volumul *Modernity at Large*, 1996), în analiza celor o sută de zile de comunism trăite de călătorul englez (devenit ulterior profesor de literatură franceză și comparată la Oxford) și funcția discursivă a diverselor clase de imagini ale globalizării aplicate spațiului ceaușist. Ne interesează specificul călătoriei dincolo de granițele globalizării la ora adevărurilor despre comunism și ce presupune călătoria pe, mai degrabă decât peste, granițe la nivel de discurs, din punct de vedere etic, estetic și lingvistic. Adaptarea discursului global la experiențele de viață locală oferă o perspectivă interesantă asupra propriei istorii.

14.45-15.15 – discuții.

15.15 – 15.45 pauză de cafea

15.45 – 17.30 SECȚIUNI PARALELE

Secțiunea 9 (Aula BCUT)

Local / regional / global – delimitări conceptuale (III)

Moderator conf. univ. dr. Ioana Zirra

15. 45-16.10 Conf. dr. Ilinca Ilian, asist. dr. Elena Crașovan, Universitatea de Vest, Timișoara:

Comedia Istoriei și metacomediile literaturii

Lucrarea punctează tendința globală a apariției în anii '70-90, în cadrul diferitelor literaturi naționale, a ceea ce numim astăzi, cu un termen consacrat, „metaficțiuni istoriografice”. În America Latină, „noul roman istoric” este legat de pătrunderea și consolidarea discursului postcolonial, iar scriitorii care practică acest tip de literatură (Alejo Carpentier, Augusto Roa Bastos, Carlos Fuentes de Abel Posse) încearcă să dea o replică discursului istoriografic care prezintă trecutul din perspectiva învingătorilor. La baza atitudinii lor stă convingerea, enunțată cu tărie de Carlos Fuentes, că „arta reînvie ceea ce istoria a ucis [...] arta izbăvește adevărul de minciunile istoriei”. A doua parte a lucrării aduce în discuție chestionarea miturilor istorice în spațiul literar românesc. Au existat, înainte de 1989, veritabile metaficțiuni istoriografice, în pofida contextului cultural-politic? În ce registru se construiesc acestea după 1990? Istории apocrife complementare versiunilor oficiale sau versiuni fabulatorii, care contrazic și dislocă marile narațiuni întemeietoare, textele lui Ștefan Agopian, Ioan Groșan, Bogdan Suceavă sau Mircea Cărtărescu problematizează, în tonalitate gravă sau ludică, discursul istoriografic oficial, punând totodată în criză premisele romanului istoric tradițional.

16.10-16.30 Lect. dr. Cristian Pralea, Universitatea Transilvania, Brașov: *Negocieri*

postindustriale: intersecții globale ale unui concept necesar

Această lucrare își propune o situație de discurs și o clarificare a unor concepte mult folosite în dezbaterile academice contemporane: dezindustrializare, postindustrialism, dreaptă postmodernă, ori clasă muncitoare conservatoare. Mai precis, mă voi apropia de modul în care aceste concepte sunt folosite pentru a standardiza explicarea practicilor, în fapt foarte complexe, ale unor comunități marginale, victime ale schimbărilor economice contemporane. Acestea se întâmplă în România, evident, însă nu numai. În mod surprinzător, similitățile cele mai mari le-am găsit în regiunea americană numită „apalașă”. Împreună cu un grup de cercetători americani am început să desfășurăm o cercetare care să dezvăluie structurile și mecanismele acestor practici. Propun conceptul de „negociere postindustrială” (formulat împreună cu Dan Shope de la Northern Kentucky University) drept un concept cheie pentru înțelegerea acestor fenomene de supraviețuire comunitară și, mai ales, pentru explicarea acestor apropieri culturale între zone geografice foarte îndepărtate.

16.30-16.50 Mihai Ene, *Literatura și ieșirea din sine. Întâlnirea cu alteritatea și limitele identității în contextul globalizării*

Identitatea, fie ea personală sau colectivă, a constituit mereu o miză în istoria umanității. Indivizii s-au asociat, despărțit, opus sau divizat în funcție de ceea ce simțeau că le este particular, identitatea servind, pe de-o parte, la formarea de sine, la conștientizarea a ceea ce este definitoriu pentru individ sau colectivitate, iar pe de altă parte, la marcarea diferenței în raport cu celălalt/ceilalți, cu alteritatea. *Cum poate fi cineva persan?* a devenit nu doar o marcă a raportului de adversitate cu o alteritate puțin cunoscută

și înțeleasă, dar și o primă încercare de descoperire și de problematizare a celuilalt și, prin reflectare, a sinelui.

În acest cadru, cu atât mai mult este interesant modul în care își creează și/sau își asumă scriitorii propria identitate, în special atunci când această identitate este una problematică, incertă, complexă. Rezultat al unor mixaje culturale, al unei schimbări forțate de statut sau al propriei elecțiuni, discursul identitar ne oferă posibilitatea explorării diverselor relații care se stabilesc în societatea contemporană, în condițiile globalizării, al unui peisaj mobil și al unei permanente restructurări identitare.

Lucrarea noastră propune o analiză generală a acestor raporturi, dar cu o mai mare concentrare asupra literaturii franceze, una dintre cele mai cosmopolite și mai ofertante sub aspectul identității, cu referire directă la modul în care tema identității apare la scriitori mai vechi sau contemporani, din dorința de a sesiza schimbarea de paradigmă produsă de conflictul global-local. De la Cioran și Ionescu până la A. Makine și Nina Bouraoui, o paletă largă de configurări identitare se desfășoară în fața noastră într-un perimetru și el în schimbare. Iar într-o lume atât de complex interconectată precum cea contemporană, însăși problema identității ar trebui reformulată.

16.50-17.00 Dr. Emilia David, Universitatea din Torino: *Accepțiunile conceptului de „teatru european” ilustrate de dramaturgia lui Matei Vișniec*

Comunicarea se va concentra asupra relației dintre conceptele de „național” și „european”, aplicată receptării scriiturii dramaturgice a lui Matei Vișniec în câteva istorii ale dramaturgiei și în antologii de teatru francez și francofon, publicate mai ales în Franța. Analiza pornește de la piese plasate în orizontul sensibilității și culturii de origine a dramaturgului, surprinzând și punctele nodale în care tematicile sale coincid cu cele inspirate de actualitatea istorico-socială est-europeană și balcanică, motive care, împreună, compun profilul unui teatru apt să exprime conflicte și dinamici cultural-antropologice ce își au rădăcinile în identitatea estică a Vechiului Continent. Punând în lumină asemenea specificități/diferențe tematiche, simptomatice pentru diversitatea sub semnul căreia se instaurează fertil dialogul cultural dintre Estul și Vestul Europei, comunicarea va argumenta și ilustra în același timp faptul că modalități expresive precum și o serie de teme din piesele lui Vișniec sînt comune inclusiv poeziei teatrului scris în Franța, dar nu numai, în ultimii circa 30 de ani, unele fiind – de fapt – vehiculate pe scene importante din Europa deja din a doua jumătate a secolului trecut. Asemenea afinități fac plauzibilă existența unei dramaturgii-oglină a identității europene. Așadar, pe urmele reputatului critic francez Michel Corvin, comunicarea va reflecta asupra accepțiilor conceptului de „teatru european”, termen deja operativ în literatura recentă de specialitate.

17.00-17.30 discuții

Secțiunea 10 (Sala de conferințe a BCUT)

Periferii creatoare

Moderator lect. univ. dr. Gabriela Glăvan

16.45-16.00 Drd. Oana Purice, Universitatea din București,

Re-constituirea aproapelui și departelui în textele autobiografice ale lui Andrei Codrescu și Romulus Rusan.

Cercetarea mea va avea ca scop reliefaarea și discutarea modului în care Andrei Codrescu și Romulus Rusan cartografiază două spații cu semnificații puternice pentru dezvoltarea lor: spațiul original și cel asumat prin exil sau călătorie. Mă vor interesa relația dintre rememorare și spațiul parcurs, dar și raportul

dintre scriitură și locurile reconstituite. Voi urmări găsirea punctelor de intersecție dintre axa temporală (a memoriei) și axa spațială (locurile care au marcat parcursul scriitorilor), acestea conturând o imagine sugestivă a personalităților și demersurilor lor culturale.

Abordând o perspectivă geocritică (în accepția definiției date de Bertrand Westphal), voi urmări tensiunea care se creează în textele alese între ceea ce este (sau devine) *aproapele* și *departele* geografic al fiecărui. Punctul comun al celor doi scriitori este experiența americană, trăită și descrisă însă diferit. Andrei Codrescu este un intelectual avantajat de anul nașterii: evită pogromul de la începutul anilor '40, profită de subterfugiile regimului Ceaușescu, fiind cumpărat de statul Israel și astfel exilându-se mai întâi în Roma, Paris și apoi în Statele Unite ale Americii. Delimitând clar între cele două spații, pentru Andrei Codrescu „exilul era Exteriorul pur”, locul unde „ne puteam juca după pofta inimii fără să fim chemați înapoi, înăuntru, de Mama Țară sau de Tata Stat” (*Dispariția lui „afară”: un manifest al evadării*).

Dacă Andrei Codrescu străbate America într-un Cadillac roșu, Romulus Rusan împreună cu soția sa, Ana Blandiana, călătoresc de-a lungul continentului într-unul dintre Grayhound-urile locale; experiența este povestită în *America Ogarului Cenușiu*, un jurnal de călătorie publicat în 1977. Trăind într-o Românie claustrată, în care obținerea unui pașaport era o reușită notabilă, Romulus Rusan relatează expediția ca pe o experiență unică, astfel că America din paginile jurnalului său capătă deseori conotații aproape mitice. Dacă SUA se constituie, în acea epocă, într-un *departe* cunoscut doar datorită unei ocazii singulare, *aproapele* apare câțiva ani mai târziu, tot sub forma unui jurnal de călătorie. Publicat în trei volume între 1986 și 1990, *O călătorie spre marea interioară* conține note despre vizitele făcute în Austria, Iugoslavia, Bulgaria și Turcia, în zone (relativ) apropiate și geografic și cultural de România. Și aici detaliile trădează un turist privat de libera circulație, dar nu se mai regăsește sentimentul urgenței trăirii și a notației din *America Ogarului Cenușiu*. Astfel, poziția geografică și distanța culturală determină două scriituri diferite și două maniere distincte de re-constituire a spațiului.

16.00-16.15 Drd. Ruxandra Câmpeanu, Universitatea din București: *Naționalism și europenism în publicistica lui Mihai Ralea. Conceptualizări pe coordonatele unei psihologii a popoarelor*

Noile realități de după Primul Război Mondial au impus în spațiul românesc o regândire a problematicii identității colective. Recurgând la studiile de istorie conceptuală ale lui Victor Neumann, îmi propun să discut contribuția polemică a lui Mihai Ralea la dezbaterile identitare interbelice din jurul conceptelor de „națiune”, „popor” sau „specific național”. Voi încerca să arăt felul în care, resemantizând conceptul de „naționalism” și punând în legătură specificul național cu spațiul apusean și cu cel oriental, sociologul propune o viziune deopotrivă descriptivă și normativă asupra „fenomenului românesc”, cu instrumentele unei discipline azi desuete, dar pe atunci tinere, care se construia împreună cu obiectul pe care era chemată să îl construiască: psihologia popoarelor. În analiza mea, voi pune accent pe locul acordat literaturii în acest eșafodaj teoretic, ca document privilegiat în studiul psihologiei popoarelor.

16.15-16.30 prof. Luminița Medeșan, prof. Tatiana Zlătior (Liceul G. Coșbuc, Cluj), *Cât local sau regional, european sau universal poate „înghiți” o programă de limba și literatura română pentru liceu?*

Ca la fiecare colocviu ALGCR, vom încerca să oferim o privire asupra temei din perspectiva documentelor cu caracter reglator și a realităților din gimnaziu și mai ales din liceu. De această dată, pe lângă analiza literei și spiritului programelor actuale, vom încerca să propunem variante de programe în care să altoim pe structura existentă deschideri sau închideri sugerate de titlul comunicării.

16.30-16.45 Drd. Andreea Coroian-Goldiș, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca: *Nașterea psihologicului în proza românească interbelică*

Odată cu romanul modern de tip analitic, e de observat o schimbare de perspectivă asupra evenimentelor cuprinse în roman. Cotidianul ca prezent se instituie puternic, devansând înrădăcinarea unor teme mari. Lucrarea de față își propune să demonstreze că tocmai insistența, în romanul românesc, a unor scene așa-zis „gratuite” a permis nașterea unui nou tip de roman. Cu alte cuvinte, teza lucrării se concentrează în afirmația că mediul social este cel care permite trecerea la romanul psihologic. Primele romane psihologice românești nu se nasc în descendența proiectului unei psihologii complexe a personajelor lor, ci plasându-și personajele în spații sociale – și obligându-le, astfel, la „complexitate și „autoanaliză”. Primii scriitori români de romane psihologice (H.P.B. și Camil Petrescu) nu psihologizează propriu-zis, ci, internalizând socialul, obțin psihologia.

16.45-17.00 Asist. univ. dr. Ștefan Fircă, Universitatea din București: *Periferii urbane, periferii culturale. Un „marginal”: Constantin Fântâneru*

Considerat de E. Lovinescu o marcă definitorie a modernității literare, toposul citadin a fost vizitat de marii noștri romancierii interbelici. În general, analiștii fiind atrași de centrul burghez rafinat (Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Mircea Eliade, N. Steinhardt), periferiile sărace s-au asociat cu naturalistii (G. M. Zamfirescu, I. Peltz, Ury Benador, Felix Aderca). Bucureștiul e construit astfel ca „oraș al contrastelor”, capitală est-europeană caracteristică prin metisajul socio-cultural, prin amalgamul de subteme occidentale și orientale. În grupul „tinerei generații”, Constantin Fântâneru face figură aparte: scriind literatură psihologică în spiritul modernismului francez, el rămâne atașat spațiului atipic al mahalalei. Lucrarea de față analizează modul în care marginalitatea urbană se conjugă cu marginalitatea culturală, în cazul lui Constantin Fântâneru și al personajelor lui din romanul *Interior* (1932) și din proza memorialistică scrisă ulterior.

17.00-17.30 – discuții.

17.30-17.45 – pauză de cafea

17.45-18.15 (Aula BCUT) – moment organizatoric ALGCR

18.15-19.30 (Aula BCUT) – **decernarea premiilor ALGCR pe anul 2014.**

